

**ONA TILI – MILLIY O‘ZLIKNING RUHI VA JAMIYATNI
BIRLASHTIRUVCHI KUCH*****Ashurova Oftobxon Xoshimovna****Farg‘ona Shahar 1-sonli politexnikumi ona tili va adabiyot fani
o‘qituvchisi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada ona tilining jamiyatdagi o‘rni, uning milliy o‘zlikni shakllantirishdagi ahamiyati, yosh avlod tarbiyasidagi roli va uni asrash yo‘llari haqida fikr yuritiladi. Ona tili — millatning ruhi, madaniy merosi va tarixiy xotirasi sifatida namoyon bo‘lib, uni rivojlantirish va avloddan-avlodga yetkazish har bir fuqaroning burchi sifatida qaraladi. Maqolada bugungi globallashuv sharoitida o‘zbek tilining mavqei, tahdidlar va bu tahdidlarga qarshi kurashish usullari tahlil qilinadi. Shu bilan birga, til siyosatining davlat va jamiyat miqyosidagi roli ham yoritiladi.

Kalit so‘zlar: Ona tili, jamiyat, milliy o‘zlik, ta’lim, til siyosati, madaniyat, yosh avlod tarbiyasi, o‘zbek tili, til madaniyati.

Kirish

Har bir xalqning yuragi — bu uning ona tilidir. Til – millatning ruhiy boyligi, tarixiy xotirasi, tafakkuri, madaniyati va hayot tarzini ifodalaydi. Ona tili shunchaki aloqa vositasi emas, u xalqning o‘zini anglash, avlodlar bog‘liqligini saqlash va milliy g‘ururni mustahkamlash vositasidir.

Bugungi globallashuv sharoitida ko‘plab tillar o‘z mavqeini yo‘qotib borayotgan bir paytda, ona tilining ahamiyati yanada ortmoqda. Bu maqolada ona tilining jamiyatdagi o‘rni, yosh avlod tarbiyasidagi ahamiyati va uni asrash zarurati haqida so‘z yuritamiz.

Ona tilining jamiyatdagi o‘rni

Ona tili jamiyat hayotining barcha jabhalarida – ta’lim, siyosat, fan, madaniyat, ommaviy axborot vositalari va huquqiy tizimda asosiy vosita bo‘lib

xizmat qiladi. Ayniqsa, mustaqil davlatlar uchun ona tilining nufuzi siyosiy mustaqillik bilan teng darajada muhim sanaladi.

Til davlat tiliga aylanganida, u mamlakat boshqaruvida, qonunlarda, rasmiy hujjatlarda, sud tizimida ishlatiladi. Bu esa milliy qadriyatlarning mustahkamlanishiga va jamiyatda yagona til siyosatining yuritilishiga xizmat qiladi.

Shuningdek, ona tili xalqning birligini ta'minlovchi, ijtimoiy birdamlikni kuchaytiruvchi omildir. Bir tilda fikrlovchi jamiyat ancha uyg'un, izchil va taraqqiyotga tayyor bo'ladi.

Ona tilining yosh avlod tarbiyasidagi o'rni

Farzandlar ilk bilim va hayot saboqlarini aynan ona tilida oladi. Til orqali ularning dunyoqarashi shakllanadi, axloqiy va estetik qadriyatlarga yo'naltiriladi. Ona tilida o'qigan, o'rgangan bola — o'z millatining asl farzandiga aylanadi.

Maktablarda, bog'chalarda, oilada ona tilining to'g'ri va ravon o'rgatilishi — bu avlodlar orasida madaniy meros uzluksizligini ta'minlash demakdir. Afsuski, ba'zi hollarda xorijiy tillarning haddan ziyod targ'ib qilinishi yoshlarning ona tilidan uzoqlashishiga olib kelmoqda.

Shu bois har bir ota-ona, ustoz va ziyoli shaxs o'z bolalarini ona tilini sevishga, uni asrab-avaylashga o'rgatishi lozim.

Ona tilini asrash va rivojlantirish yo'llari

Bugungi kunda texnologiya va axborot asrida tillar raqobatida o'z tilimizni saqlab qolish uchun quyidagi choralar muhim:

Yuqori sifatli o'zbek tilidagi adabiyotlarni yaratish va targ'ib qilish

Internet va media platformalarda ona tilining faol qo'llanishi

Rasmiy hujjatlar, ta'lim va ilm-fan sohalarida o'zbek tilining ustuvorligi

Tilshunoslik ilm-fanini rivojlantirish, zamonaviy lug'atlarni yaratish

Til madaniyatini ommalashtirish: she'rlar, hikoyalar, publitsistik maqolalar orqali

Shuningdek, davlat darajasida til siyosatiga alohida e'tibor qaratilishi, ona tilining maqomi qonuniy jihatdan himoya qilinishi muhim ahamiyat kasb etadi.

Ona tilining huquqiy maqomi:

O‘zbek tili — O‘zbekiston Respublikasining davlat tili bo‘lib, bu maqom unga huquqiy himoya beradi. “Davlat tili haqida”gi qonun asosida barcha davlat tashkilotlari, ta’lim muassasalari, OAV va boshqa rasmiy idoralar o‘z faoliyatini o‘zbek tilida yuritishi lozim.

Globallashuv tahdidlari:

Bugungi raqamli asrda ingliz, rus, xitoy tillarining faol ommalashuvi o‘zbek tiliga ma’lum bosim o‘tkazmoqda. Ko‘plab yoshlar chet tillarni ustun qo‘yib, ona tilidan yiroqlashmoqda. Bu jarayonga qarshi turish uchun:

sifatli o‘zbek tilidagi kontent yaratish,

internetda faol bo‘lish,

ota-ona va ustozlarning til masalasida mas’uliyatli bo‘lishi lozim.

3. Yosh avlod va ona tili:

Bolalar bog‘chasidan boshlab maktabgacha ta’lim, maktab va oliy ta’lim muassasalarida ona tilining mukammal o‘rgatilishi nafaqat til madaniyatini, balki milliy ongini shakllantiradi.

4. Til va ma’naviyat:

Til orqali avloddan-avlodga o‘tadigan ma’naviy qadriyatlar, xalq og‘zaki ijodi, maqollar, matallar, dostonlar saqlanib qoladi. Shuning uchun til faqat aloqa vositasi emas, balki millatning ma’naviy genetikasidir.

Xulosa

Ona tili – bu o‘tgan ajdodlarimizning merosi, bugungi kunimizning ishonchli ustuni va kelajak avlodlarimizning ma’naviy poydevoridir. Uni sevish, asrash va rivojlantirish har birimizning fuqarolik burchimizdir.

Yoshlarda ona tiliga nisbatan faxr, ehtirom va muhabbat uyg‘otsak, bu bizning eng katta yutug‘imiz bo‘ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. — Toshkent, 2023.
2. “Davlat tili haqida”gi Qonun (O‘zbekiston Respublikasi Qonuni, 1989-yil 21-oktabr, oxirgi tahrir 2020-yil).
3. Jo‘raqulov O., “Til va jamiyat”, Toshkent, “O‘qituvchi”, 2017.

4. G'afurov A., "Zamonaviy o'zbek tilshunosligi", Toshkent, 2019.
5. Qodirova D., "Ona tilining ijtimoiy funksiyalari", "Fan va turmush" jurnali, 2021, №4.
6. Karimov I.A., "Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch", Toshkent: "Ma'naviyat", 2008.